

Rizikové skupiny 2

**POJETÍ NORMALITY, DEVIACE A DEVIANTNÍ
CHOVÁNÍ**

PHDR.HANA PAZLAROVÁ, PH.D.

„Opáčko“ 😊

- Co ovlivňuje tvorbu norem?
- Jaké druhy norem ovlivňují SP?

Statistická normalita

- Normální je to, co je průměrné nebo nejvíce zastoupené
- + určitá objektivita stat.zpracování
- Nebere v úvahu kvalitu daného jevu = při dostatečné míře rozšíření se škodlivý jev stane normou nebo vysoká kvalita při nízké frekvenci může být považována za deviaci

Funkční normalita

- Optimální fungování v danou chvíli v dané společnosti za daných podmínek. Schopnost adaptace na situaci
- Za normální může být považováno jakékoliv chování vedoucí k cíli

Sociokulturní vymezení normy

- Normální je to, co je v dané společnosti aktuálně obvyklé, silně propojeno s tradicí
- Může vést ke stereotypům
- Riziko při práci s jinými kulturami
- Riziko diskriminace

Ideální (normativní) normalita

- Dohodnutá norma na základě racionálního úsudku

Subjektivní pojetí normality

- Individuálně ovlivněno zkušenostmi, hodnotami, potřebami, momentálním stavem, životním stylem...
- + může přinést vyšší toleranci
- omezené posuzování a rozhodování

Mediální norma

- Často nedosažitelný ideál, opakovaně prezentovaný jako žádoucí stav
- Může vést k frustraci z nedosažení a negativním projevům v chování

Využití pro SP

- Znalost rozdílných pojetí normality je důležitá
 - SP vede klienty k respektu ke spol. normám
- X
- Citlivost vůči individuální situaci klienta a jeho normám

- Normy závazné vyžadují konformitu (normalitu)
- Dodržování ostatních norem vytváří jedno z dilemat SP – normy spol. x práva klienta na sebeurčení
- Sociální pracovník je reprezentantem normality před klientem.

Deviace

- Z lat. Deviatio – úchylka, odchylka, vybočení, odklon od normy
- Deviace – obecná vlastnost týkající se přírodních i společenských jevů, velká variabilita
- Deviace v tělesné stavbě, psychických funkcích, sociálním postavení, chování...
- Kvalitativní deviace – odchylka struktury či funkce
- Kvantitativní deviace – odchylka v míře výskytu
- Deviace – teoreticky hodnotově i emocionálně neutrální x negativní vnímání, předsudky

Nesociální deviace

- Nemají význam v sociálních vztazích
- Neživá příroda, rostliny, nižší živočichové
- U lidí tzv. skryté deviace – např. neodhalené trestné činy nebo zjevné, ale málo významné deviace (neovlivňují interakce a vztahy)

Sociální deviace

- Mají význam v soc.interakcích a vztazích
- Chování mimo normy většinové společnosti
- Multidisciplinární obor – nejen SP, ale i sociologie, kriminologie, pedagogika, psychologie, právo

Deviantní chování

- Skryté – nerozpoznané okolím a/nebo subjektem
- Zjevné – rozpoznané a označované

Lidské sociální deviace

- Zjevné deviantní chování
 - Zjevné poruchy psychických funkcí
 - Zjevné deviantní fyzické charakteristiky
 - Zjevné deviantní sociální charakteristiky
-
- Behaviorální (dev.chování)
 - Nonbehaviorální (fyzické, sociální spod.)

- Konformita (poslušnost) – chování v souladu s očekáváními, může být deviantní (konformita s ideologiemi)
- Nonkonformita – chování v rozporu s očekáváním okolí, nemusí být deviantní, může být progresivní

Terminologická odbočka 😊

- Sociální problémy
- Sociální patologie
- Negativní společenské jevy

Starší termíny, výrazně negativní konotace

Subjekt sociální deviace

- Ten kdo vykazuje dev.chování nebo charakteristiku
- Jednotlivec, skupiny, menšina

Objekt sociální deviace

- No co jsou deviantní projevy zaměřeny
- Sociální objekty, fyzické objekty, oblasti života, společenské hodnoty
- Deviace bez objektu či poškození objektu (např. homosexualita nebo tzv. zločiny bez oběti - prostituce)